

VLAAMS PARLEMENT

vergadering **C190 – OND18**

zittingsjaar 2009-2010

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 1 april 2010

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Veerle Heeren tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de sociale mix binnen het Gelijkekansendecreet en de impact op concentratiescholen

Vraag om uitleg van mevrouw Elisabeth Meuleman tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de toekomst van 'School in zicht'

3

■

Waarnemend voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen, ondervoorzitter

Vraag om uitleg van mevrouw Veerle Heeren tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de sociale mix binnen het Gelijkekansendecreet en de impact op concentratiescholen

Vraag om uitleg van mevrouw Elisabeth Meuleman tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de toekomst van 'School in zicht'

De voorzitter: Mevrouw Heeren heeft het woord.

Mevrouw Veerle Heeren: Voorzitter, minister, ik heb deze vraag begin januari al ingediend. Ik vermoed dat de voorzitter de vraag wou koppelen aan ons werkbezoek van vorige vrijdag aan School in zicht in Antwerpen. Ik ben over het project in het najaar al geïnformeerd. Het boeide mij bijzonder. We hebben het vaak over grootsteden, u woont zelf in een grootstad, inzake gelijke kansen en concentratiescholen ben ik ook een bevoorrechte gesprekspartner. We worden daar in Midden-Limburg ook mee geconfronteerd.

Zoals ik in een vorige vergadering al zei, een op twee kinderen die daar vandaag geboren worden, zijn van Turkse of Marokkaanse afkomst. De problematiek is dus erg gelijklopend, alleen op kleinere schaal dan in de grootsteden Gent en Antwerpen.

Met het Gelijkekansendecreet van jaren geleden was het helemaal niet de bedoeling om concentratiescholen te ontwikkelen. We kunnen niet ontkennen dat enkele jaren na de invoering van het GOK-decreet en de besluiten, er zich in sommige wijken en bij sommige bevolkingsgroepen concentratiescholen ontstaan zijn. Zijn die scholen daar ongelukkig om? Ik heb de indruk dat ze niet altijd ongelukkig zijn. Want GOK-leerlingen genereren meer toelagen die het op hun beurt mogelijk maken het onderwijsproces betaalbaar te houden. Met minder GOK-leerlingen, dus met meer kansrijke leerlingen en dus minder concentratie, verminderen enkel de toelagen maar de kosten blijven bijna ongewijzigd.

Dat lijkt niet alleen een vicieuze cirkel, het is een regelrechte valkuil. Daarmee vel ik geen oordeel over de onderwijskwaliteit van deze concentratiescholen. Die kan van hetzelfde niveau zijn – en is dat vaak – als die van gemengde scholen. Onze concentratiescholen, in de grootsteden en in Midden-Limburg, slagen er bijzonder goed in om individuele zorg aan elke leerling aan te bieden, maar er is ook een keerzijde aan het verhaal. Dat hebben de collega's vrijdag aan den lijve ondervonden en gehoord.

Een belangrijke reden voor het ontstaan van deze concentratiescholen is de witteschoolvlucht, mensen die op zoek gaan naar scholen met minder allochtonen, vaak buiten de buurt waar ze wonen; maar evenzeer de gekleurdeschoolvlucht, mensen die op zoek gaan naar scholen met landgenoten of naar scholen waar geen concentratie is van landgenoten, de kansrijkere gezinnen.

Naar aanleiding van een werkbezoek de afgelopen maanden in Midden-Limburg was ik ontzettend verrast dat mensen hun jonge kinderen van het basisonderwijs op een bus zetten om hen school te laten lopen in Hasselt omdat ze dat niet willen in Genk. Dat is ongeveer 15 kilometer. Ik vind dat eigenaardig. Wat is daar aan de hand? Er zijn in het Genkse nochtans net zo goed kwalitatieve scholen.

Het is een heel merkwaardige vaststelling dat concentratiescholen vaak geen weerspiegeling zijn van de buurt waar ze gevestigd zijn, noch inzake etnische afkomst, noch inzake sociaal-economische afkomst. Nochtans hebben de scholen zelf vaak de indruk dat zij wel degelijk hun buurt vertegenwoordigen, tot men hen confronteert met de cijfers. Dan geloven ze dat amper.

Het GOK-decreet heeft er volgens mij niet toe geleid dat er een grote sociale mix is ontstaan in concentratiescholen. Integendeel, nogal wat concentratiescholen berusten in het feit dat zij concentratiescholen zijn en dat hieruit een aantal gevolgen zijn gegroeid. Ze staan daar niet

meer bij stil. Als ik morgen als autochtoon mijn kinderen naar zo'n concentratieschool breng en naar kinderopvang vraag, dan weet de directie niet dadelijk wat te antwoorden. Dat heeft te maken met het doelpubliek. Er is geen kinderopvang omdat er geen nood aan is. De allochtone moeders halen hun kinderen op na school. Nog een voorbeeld: er zijn moedergroepen in zo'n school maar geen vadergroepen. Als de vader van een autochtoon kind naar een moedergroep wil stappen, is het revolutie in de school. Zo ervaar ik het, niet persoonlijk, maar dat krijg ik te horen.

In concentratiescholen is er vaak geen of zeer beperkte voor- of naschoolse opvang zodat tweeverdieners die een concentratieschool in de buurt overwegen toch beslissen om hun kind in een school buiten de eigen leefgemeenschap te plaatsen. Het probleem van de kampeerders voor de schoolpoort bij de inschrijving is hiervan het gevolg: vaak ontstaan deze kampeertoestanden in scholen in de rand rond wijken met concentratiescholen en schoolvlucht.

Sommige inrichtende machten houden angstvallig vast aan de concentratie in hun scholen, want elke kansrijke leerling in hun school betekent een plaats minder voor een kansarme, met daaraan verbonden het verlies aan GOK-subsidiëring. Het capaciteitsprobleem verscherpt de defensieve reflex van scholen. Scholen met tot 100 percent kansarme leerlingen weigeren liever een kansrijke leerling uit de buurt dan een kansarme. Sociale mix wordt in wijken met een capaciteitsprobleem eerder een taboe dan een wenselijkheid. Ondanks de goede intenties van de scholen staat dit haaks op gelijke kansen op langere termijn. Autochtone ouders brengen hun kinderen vaak ver weg, 4 of 5 kilometer. Het eigenaardige is dat ze na schooltijd wel in zo'n gemengde gemeenschap leven. Enkele uren per dag zitten ze in een witte school om daarna terug te keren naar hun multiculturele wijk.

Naar aanleiding van het debat over de scholeninfrastructuur heb ik een pleidooi gehouden om ernaar te streven – u hebt daarvoor Welzijn en Ruimtelijke Ordening nodig – dat een normale school een weerspiegeling is van een normale buurt. Concentratiescholen zijn niet altijd, ik wil niet veralgemenen, een weerspiegeling van de buurt.

Het grote gevaar is dat in concentratiescholen kinderen naast het onderwijs niet meer in aanraking komen met kansrijke kinderen, en geen sociaal netwerk buiten de gekende kring leren ontwikkelen. Dit staat helemaal niet haaks op het feit dat de scholen meer dan hun best doen om kansarme kinderen in concentratiescholen de beste zorgen te geven. Integendeel, ze bedoelen het allemaal zeer goed. Maar de gevolgen vallen niet te ontkennen. De 18-jarigen die een concentratieschool verlaten, moeten zien deel uit te maken van een Vlaamse samenleving. Onze samenleving is wel snel aan het verkleuren, maar we hebben toch een Vlaamse cultuur. Ze moeten kunnen functioneren, op het werk en daarbuiten. Dat geldt zelfs voor Brussel, maar dat kent u beter dan ik.

Daarom is het belangrijk dat concentratiescholen geen concentratiescholen blijven. Er moet worden gewerkt aan een goede sociale mix, ook al gaat dat stapsgewijs. Dat zal niet van vandaag op morgen lukken. Het moeten scholen worden waar plaatsen zijn voor kansrijke kinderen uit de buurt, indien de ouders dit wensen. Het bezoek van vorige vrijdag zal hebben aangetoond dat dat tot een win-winverhaal leidt.

Er zijn situaties waar wij niet bij stilstaan, bijvoorbeeld dat bepaalde vriendjes niet mogen komen op een verjaardagsfeestje. Het is ook een cultureel gegeven. Er zijn de christelijke feestdagen, maar vandaag wordt in scholen ook al vrij goed ingespeeld op het Suikerfeest bijvoorbeeld. Volwassenen worden daar toch mee geconfronteerd, al weet ik niet hoe het er op het werk aan toegaat.

Kinderen laten schoolgaan in de eigen buurt, is een bijzonder krachtig signaal. Ik voel me dan ook bevoorrecht om in een plattelandsregio te wonen, want daar gaan kinderen naar de buurtschool en kunnen ze een buurtnetwerk ontwikkelen. Kennissen uit de basisschool blijven dikwijls deel uitmaken van de netwerken die je op latere leeftijd uitbouwt. Dat is

belangrijk voor allochtone en autochtone kinderen. Zo leggen we als samenleving mee de basis voor de verdere sociale ontplooiing van onze kinderen, en dat is even belangrijk. We hebben het hier dikwijls over structuren, methodieken en de aansluiting op de arbeidsmarkt, maar dit is ook belangrijk.

Op die manier moet er ook minder worden gezocht naar mogelijkheden om witte scholen aan de rand van de stad of in de kansrijkere wijken verder uit te breiden. Ik weet niet of School in zicht ook in het Brussels kan worden geïmplementeerd, want de context verschilt, maar ook in het Brussels leggen ouders vaak veel kilometers af om hun kind naar de ‘beste’ school in de periferie te brengen. Het is een fenomeen dat zich uitgesproken voordoet in het Antwerpse, maar ook in Limburg heb je verhuisbewegingen van scholieren naar andere gemeenten en allicht doet het zich ook voor in de dertien Vlaamse centrumsteden. Misschien kunnen de collega's uit het Gentse daar iets meer over vertellen.

Wat kan het beleid ondernemen? Wij willen allemaal goed onderwijs aanbieden, maar scholen moeten ook de samenstelling van de buurt weerspiegelen. Minister, op welke manier wilt u het ontstaan en de groei van concentratiescholen verminderen? Of anders gesteld: bent u ook overtuigd van de meerwaarde van de sociaal-economische diversiteit in scholen? Een gelijkekansenbeleid leidt vandaag niet automatisch tot een sociale mix. Dient sociale mix daarom niet explicieter als doelstelling te worden vooropgesteld? Jammer dat mevrouw Vanderpoorten er niet is, want het decreet kwam tot stand toen zij minister was. Plant u een evaluatie van dat decreet? Of zegt u dat u machteloos staat?

Welk belang hecht u aan de toegankelijkheid van wijksscholen voor alle kinderen van de wijk? Hoe wilt u dit implementeren? Het initiatief School in zicht heeft de grote verdienste dat het van onderuit is ontstaan. We moeten dat nog veel meer stimuleren, zonder dat dit in wetgeving moet resulteren. School in zicht zorgt voor het ‘deconcentreren’ van scholen en het herstel van wijksscholen als onderwijsinstelling voor alle lagen van de bevolking van de wijk. Zo is heel wat expertise opgebouwd. Toenmalig minister Keulen kwam met de eerste diversiteitsprojecten op de proppen. In dat kader, dat integratie beoogt, is School in zicht ontstaan. Kan School in zicht ook elders in Vlaanderen worden geïmplementeerd, en kunt u dat ondersteunen?

Ik heb een hekel aan het hokjesdenken. Ik houd van bruggen tussen de departementen. Het infrastructuurdebat riep het probleem op van het feit dat niet overal ruimtelijk de mogelijkheden zijn om scholen op te richten. Op welke wijze denkt u om samen met de ministers verantwoordelijk voor het stedelijk beleid en inburgering maar ook met de gemeenten een joint venture aan te gaan, zodat een beweging zoals via het project School in zicht op gang is gebracht, in de rest van Vlaanderen kan worden uitgerold?

In de grootsteden staan we voor een ernstige capaciteitsproblematiek. Kan een betere sociale mix worden opgenomen als een duidelijke doelstelling van de plannen van capaciteitsuitbreiding, om te vermijden dat de segregatie wordt versterkt?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Mijn vraag is iets gebalder geformuleerd. Ik deel natuurlijk de bedenkingen van mevrouw Heeren: zij heeft heel goed een aantal zaken verwoord die afgelopen vrijdag op het werkbezoek aan bod zijn gekomen. Mijn vraag sluit daarbij aan. School in zicht, een project waaraan 18 scholen uit Antwerpen-Noord en Oud-Borgerhout en 6 scholen uit Sint-Jans-Molenbeek deelnemen, wil van stadsscholen opnieuw buurtscholen maken, die zo een echte weerspiegeling van de wijk zijn. Ze doen dit door infoavonden voor ouders te organiseren en door samen met de ouders scholen te bezoeken.

Dit laagdrempelig initiatief is voor veel ouders een aanleiding om voor een school in de buurt te kiezen en de buurt niet te ontvluchten. Dat is dus erg bevorderlijk voor de sociale mix op school. Via enkele ouders bereikte ons het bericht dat de toekomst van School in zicht onzeker is. Tot vandaag ontving Tempera als organisator van School in zicht subsidies in het

kader van het project Managers van diversiteit, maar eind december 2009 kregen ze te horen dat het project wordt stopgezet.

Minister, hoe evalueert u dit project, in het licht van uw diversiteits- en gelijkekansenbeleid? Hebt u interesse om het project voort te zetten en de nodige middelen vrij te maken? Bent u bereid om eventueel samen met andere beleidsniveaus naar een financiële oplossing te zoeken? Wordt de sociale mix bij de noodzakelijke capaciteitsuitbreiding in deze wijken uitgebouwd en versterkt? Kan het Vlaams beleid daarin een actieve rol spelen? Die sociale mix vinden wij immers erg belangrijk.

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Dit zou een heel boeiend debat kunnen worden, en daarom is het spijtig dat een aantal collega's afwezig zijn. De zorg van mevrouw Heeren moet die van ons allemaal zijn, want het gaat over de toekomst van onze samenleving. Concentratiescholen zijn geen recent fenomeen. De eerste concentratiescholen ontstonden in de jaren tachtig in Antwerpen en Limburg. Dat heeft te maken met de gezinsherenigingen. Vandaag, in 2010, zijn we 30 jaar later. Het fenomeen heeft te maken met generatiearmoede. Opeenvolgende generaties blijven in concentratiebuurten wonen en sturen hun kinderen naar de concentratiescholen waar ze zelf schoolliepen. Sterke en bewustere autochtone en allochtone ouders trekken daar immers weg.

Wie blijft, zijn allochtonen en mensen uit lagere sociale klassen. Ondanks allerlei initiatieven en impulsen van de Vlaamse overheden is er dus een achterstand die meer is dan een taalachterstand. Uit een onderzoek blijkt dat allochtonen in het voortgezet onderwijs succes hebben als ze daartoe worden aangemoedigd door een leraar of dankzij vriendschappen met autochtonen. Dat is tekenend. Het gaat om kinderen die niet in concentratiescholen en -buurten zijn opgegroeid. Niet alle concentratiescholen mag men over dezelfde kam scheren. Ik heb er 20 jaar gewerkt.

We moeten nu toch drastischer, dwingende maatregelen nemen – via het GOK-decreet, het inschrijvingsbeleid, de nieuwe schoolgebouwen – waaraan resultaatsverbintenissen moeten vasthangen. Dat is de afgelopen jaren te weinig gebeurd. Het beleid heeft te veel gepamperd, en dat komt niemand ten goede. Laten we dat probleem eens goed analyseren en naar oplossingen zoeken.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Ik zal het kort houden, want het probleem is goed geschetst. Dit nodigt uit tot het houden van een groot, diepgaand debat. Ik was afgelopen vrijdag aanwezig bij het bezoek aan De Vuurtoren. Ik zag er het enthousiasme van de mensen van School in zicht, van de directie en van de leerkrachten. Ik ben erg benieuwd naar het antwoord op de vragen van mevrouw Heeren, want ik denk dat minder energie en middelen direct zouden leiden tot een zware regressie. We moeten blijven investeren in wat is bereikt. Er is inmiddels te veel energie in dat project gestoken om het te laten vallen.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, het is absoluut correct dat het GOK-decreet niet de bedoeling had en heeft om concentratiescholen te ontwikkelen. Ik zou met veel overtuiging willen stellen dat geen enkele van mijn voorgangers in zijn of haar beleid concentratiescholen heeft willen doen ontstaan. Concentratiescholen zijn een fenomeen van de laatste decennia. Ze zijn ontstaan na de stelselmatige toename van de migratie naar de grotere steden in België. De concentratie van allochtonen en kansarmen in bepaalde regio's en wijken heeft geleid tot concentratiescholen in die regio's en wijken.

In zover ik me kan herinneren heeft het woord concentratieschool altijd een negatieve connotatie gehad, hoewel we er zelden bij stilstaan dat er ook heel veel scholen zijn met een hoge concentratie aan autochtone en kansrijke kinderen waarbij niemand de kwaliteit in

twijfel trekt. Lang voor het GOK-decreet er was, werden in het onderwijsbeleid al maatregelen genomen om concentratiescholen tegen te gaan. Denk maar aan de toenmalige middelen voor het onderwijsvoorrrangsbeleid (OVb) die voor concentratiescholen werden geplafonneerd of aan de maatregel dat concentratiescholen geen middelen kregen voor anderstalige nieuwkomers om te vermijden dat anderstalige nieuwkomers in die scholen zouden inschrijven en op die manier voor een nog grotere concentratie zouden zorgen.

Mijn voorgangers hebben moeten vaststellen dat die maatregelen niet leidden tot een betere sociale mix, maar wel tot gevolg hadden dat scholen die in moeilijke omstandigheden moesten werken, onvoldoende middelen kregen. Het GOK-decreet, dat wat gelijke onderwijskansen betreft toch een belangrijke aanzet was voor een geïntegreerde visie, had uiteraard niet de bedoeling om concentratiescholen te ontwikkelen. Artikel I.3 van dat decreet stelt uitdrukkelijk dat: “de bepalingen van het decreet moeten gelezen worden in het licht van het realiseren van optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen, het vermijden van uitsluiting, segregatie en discriminatie en het bevorderen van sociale cohesie.”

Bepaalde maatschappelijke realiteiten kan men echter niet wijzigen vanuit de onderwijssector alleen, zelfs niet via een decreet. Dat in bepaalde wijken een grote concentratie aan allochtonen en kansarmen wonen en dat bijgevolg de scholen dat ook weerspiegelen en dus concentratiescholen zijn, is een realiteit en een logisch gevolg van de demografisch-sociale ontwikkelingen. Het is ook een realiteit dat in wijken met een sociale mix de perceptie van de wijksschool in de ogen van de ouders niet altijd positief is. Kansrijke ouders hebben inderdaad nog steeds een drempelvrees ten aanzien van concentratiescholen en zullen nog te vaak beslissen om hun kinderen naar een witte school buiten de buurt te sturen.

Op de vraag van mevrouw Heeren of we moeten berusten in het fenomeen concentratiescholen is mijn antwoord ondubbelzinnig neen. Maar daar horen volgende kanttekeningen of nuanceringen bij. Concentratiescholen mogen niet per definitie worden bestempeld als scholen met een mindere onderwijskwaliteit. Concentratiescholen werken, door de taalachterstand van de leerlingen, de grote heterogeniteit van de groepen en de vaak lagere participatiegraad van ouders in moeilijke omstandigheden. Maar dat betekent niet dat ze slecht presteren. De onderwijsinspectie heeft de afgelopen jaren, naar aanleiding van de GOK-evaluaties en ook naar aanleiding van gewone doorlichtingen, concentratiescholen gezien waar men schitterend werk levert. Uit onderzoek blijkt immers dat veel concentratiescholen erin slagen met hun leerlingen minstens even veel vooruitgang te boeken dan zogenaamd ‘witte scholen’.

Ook het omgekeerde wordt vastgesteld: er zijn scholen met een concentratie aan kansrijke kinderen waar de kwaliteit van het onderwijs beter kan. Maar het is juist dat de perceptie van concentratiescholen vaak negatief is en dat er ook vaak problemen in die scholen zijn. Concentratiescholen ontstaan niet omdat GOK-leerlingen meer omkadering en sinds kort meer werkingsmiddelen genereren. Scholen met veel GOK-leerlingen krijgen die extra middelen vanwege de moeilijke omstandigheden waarin ze werken. Ze hebben die middelen hard nodig. Als deze financieringswijze de eerder witte scholen ertoe zou aanzetten om GOK-leerlingen op te nemen en op die manier de concentratiescholen te ‘ontlasten’, dan is dat een zeer goede zaak. Dat is het idee van de ‘magneetscholen’ uit onder meer Chicago. Ik heb die ‘strijd om de GOK-leerling’ in Vlaanderen echter nog niet kunnen waarnemen.

Het is wél correct dat concentratiescholen soms berusten in hun situatie en zich ook te veel terugplooien op ‘de kleine wereld’ waarin ze werken. De voorbeelden die mevrouw Heeren aangeeft, zoals het ontbreken van buitenschoolse kinderopvang en de afwezigheid van vadergroepen ken ik. Ik heb het zelfs nog sterker gehoord: allochtone moeders die niet wensen dat autochtone vaders aan de schoolpoort staan te wachten. Dat kan uiteraard niet de bedoeling zijn. Hiervoor moeten directies van concentratiescholen alert zijn, maar ook verenigingen die de belangen van allochtonen behartigen hebben hierin een belangrijke rol te

vervullen. Ik denk trouwens dat in de toekomst het onderwijs veel meer en ook structureler met zelforganisaties moet samenwerken.

Ik wil heel duidelijk stellen dat ik absoluut overtuigd ben van de meerwaarde van een sociaal-culturele en economische mix in scholen. Als we vaststellen dat noch de maatregelen uit het verleden, noch die van vandaag de sociale mix realiseren, moeten we uitzoeken wat wel kan werken. Misschien kunnen maatregelen uit andere landen ons daarin inspireren; we zijn immers niet het enige land dat met deze problematiek wordt geconfronteerd. Dé toverformule bestaat natuurlijk niet. Als we dat meer centraal regelen en de keuzes van de scholen bepalen – ik zeg niet dat we dat moeten doen, versta me niet verkeerd –, wordt het iets gemakkelijker om die problemen op te lossen.

De gelijkeonderwijskansenproblematiek is een van de moeilijkste en tegelijk gevoeligste thema's binnen het onderwijsbeleid, ook in de ons omringende landen. Ik wil wél beklemtonen dat we de concentratiescholen niet mogen bestraffen, in sommige situaties zal aan die realiteit niets te veranderen zijn. De stelling dat de wijkscholen toegankelijk moeten zijn voor alle kinderen van de wijk, lijkt mij voor het basisonderwijs de logica zelve. Daarover zijn we het toch eens?

Ik moet echter wel stellen dat dat in sommige gevallen concentratiescholen impliceert, want in sommige stadswijken woont nu eenmaal een concentratie van mensen. In het verleden heeft dit in bepaalde regio's geleid tot het drastisch veranderen van het pedagogisch project van de school om zodoende ouders van buiten de buurt aan te trekken, waarna dan na enkele jaren opnieuw een beweging komt om kansen te geven aan ouders uit de buurt.

Nu kom ik tot het project School in zicht. Het oorspronkelijke project School in zicht is opgestart in 2006 en eindigde op 30 november 2009. Het werd gefinancierd via de minister van Wonen, Stedenbeleid en Inburgering binnen de projectoproep van managers van diversiteit. Met deze oproep wou de overheid een impuls geven aan initiatieven ter versterking van het inburgeringsbeleid en het managen van diversiteit door resultaatgerichte projecten van beperkte duur te ondersteunen. Deze projecten moesten een blijvend en structureel effect opleveren en tot meetbare resultaten leiden.

Concreet heeft School in zicht genoten van bijna 58.000 euro in 2006, bijna 62.000 euro in 2007 en 128.500 euro in 2008. Dat zijn de afgeronde bedragen. School in zicht wordt ondersteund door een adviesgroep. De Acht, De Schoolbrug, De Veerman, Lerende Stad en Lokaal Overlegplatform (LOP) Basis Antwerpen maken deel uit van de adviesgroep.

Het project School in zicht wordt uitgevoerd door het bedrijf Tempera. Tempera voert toegepast onderzoek en projectwerk uit over arbeid en sociaal beleid. Het werkt voor verschillende opdrachtgevers uit de niet-commerciële sfeer. Tempera heeft ervaring met verschillende en uiteenlopende maatschappelijke thematieken en met een waaier aan onderzoeksmethoden. Het voert kwalitatief en kwantitatief onderzoek uit, doet behoeftanalyses en evalueert.

School in zicht maakt van concentratiescholen uit Antwerpen-Noord en Oud-Borgerhout opnieuw gemengde buurtscholen. U weet allen hoe School in zicht werkt. U bent er geweest. U kent wellicht ook de cijfers. School in zicht zorgde voor een ommekeer. Honderd kansrijke gezinnen kwamen terug naar een school in de buurt. In acht scholen kwam de instroom van kansrijke, voornamelijk autochtone, gezinnen op gang.

Het huidige project School in zicht liep af op 31 november 2009. Deze datum viel midden in een lopende projectcyclus. Een projectcyclus wordt afgestemd op de inschrijvingsperiode, en dus in een cruciale fase van de procesbegeleiding van de ouders en de scholen. De inschrijvingen in de scholen startten immers op 6 januari 2010, de ouders moesten dan een weloverwogen keuze kunnen maken. Het project heeft in het verleden zijn nut al bewezen, het zou jammer dat men de lopende cyclus niet kan afronden. Daarom is aan Onderwijs gevraagd om het project verder te financieren. Hoewel ik het project zeer genegen ben en de

meerwaarde ervan erken, ben ik er niet in geslaagd, gelet op de zeer moeilijke budgettaire situatie, en met veel pijn in het hart, budgetten vrij te maken. Dit is ook meegedeeld aan Tempera en ze hebben dan – noodgedwongen – het project afgebouwd. Tempera heeft eveneens laten weten dat, mochten er toch middelen gevonden worden, de werking vrij snel weer opgestart kan worden.

Het klopt dat het succes van School in zicht doorgedrongen is naar andere gemeenten. Lokeren en Molenbeek willen dat ook doen. Alleszins is het een project dat een sterke lokale betrokkenheid vereist. Daarom lijkt het mij logisch om de lokale besturen, bijvoorbeeld via het lokaal flankerend onderwijsbeleid, een belangrijke rol te geven in dit project. Uiteindelijk gaat het om de leefbaarheid van hun stad. Ik zal dan ook een overleg opzetten met de lokale onderwijsverantwoordelijken om hen aan te sporen om zulke initiatieven te nemen.

Ik weet dat zowel het districtcollege van Borgerhout als de districtsraad van Antwerpen formeel de vraag gesteld heeft aan het schepencollege van Antwerpen om School in zicht te cofinancieren. Er worden ook contacten gelegd met andere schepenen in Antwerpen om het allemaal in een ruimer kader te plaatsen. Ik denk aan het sociaal weefsel in de stad, de instroom en het behoud van kansrijke gezinnen in kansarme wijken. Ik hoop dat ik in het kader van de lopende begrotingsbesprekingen en bij de begrotingsopmaak 2011 de nodige middelen kan vinden om het project voort te zetten. Als Vlaanderen het niet kan, hebben de lokale besturen er alle belang bij om het zelf te doen.

De voorzitter: Mevrouw Heeren heeft het woord.

Mevrouw Veerle Heeren: Ik dank u voor uw antwoord, minister.

Ik wou niet weten of de projecten verder worden gefinancierd of niet. Mijn vraag gaat verder. Ik wou weten wat we gaan doen met de resultaten. Hoe kunnen we dat implementeren in het beleid? Ik volg u in het onderwijsflankerend beleid. Nodig de 308 schepenen uit op uw kabinet, al hebben ze niet allemaal te maken met de problematiek. We delen allemaal dezelfde mening: niemand wil een concentratieschool, niet in de ene en niet in de andere richting. U haalt een voorbeeld in Chicago aan. Het is me onbekend. Ik wil het altijd wel eens bezoeken. Wat kunnen we daar nu concreet mee doen?

De mooiste ervaringen maakt een mens mee tijdens zijn schoolloopbaan. Dat neemt hij heel zijn leven mee. Ik wil geen afbreuk doen aan de kwaliteit van het onderwijs in de concentratiescholen, integendeel. Die mensen zijn zo geëngageerd dat ze er niet meer bij stilstaan in welk soort school ze werken. Zo weten ze op de duur niet meer waarom er geen kinderopvang is. Ze zijn gefocust op het onderwijsaspect. Er zijn daarnaast nog vele andere aspecten. Die kunnen we niet vatten in eindtermen. Die krijgt men wel mee. Die krijgt men – afhankelijk van de context – mee van thuis of op school. Ik ben blij met het verhaal van mevrouw Pehlivan over de Gentse context.

Minister, u hebt geen middelen, ik begrijp dat. Iedereen moet binnen zijn eigen begroting schuiven en schikken, heb ik gehoord. Ik zoek niet naar de verdere financiering, maar naar de toepassing van de lessen die men geleerd heeft. Of zegt u dat het compleet onmogelijk is? We hebben al het Gelijkekansendecreet. Ik herinner me nog de implementatie van het GOK-decreet in een lokale school. Dat was daar een ramp! Men kreeg geen middelen. Ze waren niet eens blij dat hun leerlingen geen GOK-middelen nodig hadden. Er waren nochtans andere financieringskanalen mogelijk binnen het werkingsbudget. Volgens mij is men fout bezig als men GOK-middelen inzet voor de infrastructuur. GOK-middelen dienen voor de zorg voor het kind.

De opvang van de sociaal-economische impact kan een school niet zelf organiseren. De klanten van de school organiseren dat zelf. De vraag is: kunnen we dat implementeren?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Minister, in principe gaat u ermee akkoord dat we een sociale mix proberen te bewerkstelligen en concentratiescholen proberen tegen te gaan. We willen dat de school een spiegel is van de buurt, maar we moeten realistisch zijn. We moeten beseffen welke soort buurt we hebben en wat we kunnen bereiken. Dat realisme is volgens mij aanwezig.

School in zicht heeft heel duidelijk gemaakt dat een concentratieschool voor hen een school is met 100 percent kinderen van een zelfde – lage – sociale afkomst. Ze waren bijzonder realistisch. Zelfs 5 of 10 percent van een andere sociale klasse betekent al winst voor beide groepen, zelfs voor die 5 percent van een betere klasse die geconfronteerd wordt met de diversiteit. Die kan vaak profiteren van de pedagogische projecten die zeer goed zijn in veel van die scholen. Die kan in de buurt naar school, wat een belangrijk criterium is voor de kansrijke kinderen. Voor de kansarme kinderen betekent die 5 percent winst zoals de organisatie van kinderopvang en de installatie van een ouderraad. Ze tonen een ander perspectief aan de kansarme leerlingen. Hoe klein ook het doorbreken van de concentratie, het loont de moeite. *(Opmerkingen van minister Pascal Smet)*

U denkt misschien dat men naar scholen met 90 percent allochtone kindjes, kinderen uit een andere wijk zal moeten overplaatsen. Dat kan zeker niet de bedoeling zijn.

Minister Pascal Smet: Dat weet ik niet, of dat niet de bedoeling kan zijn. Het is een genuanceerde kwestie. Ik denk dat de regiefunctie inzake het lokale flankerend beleid het best bij de lokale overheid ligt. *(Opmerkingen van mevrouw Elisabeth Meuleman)*

Dat is logisch, want het is een beetje ‘social engineering’.

Mevrouw Veerle Heeren: In welke mate kan sociale mix als criterium worden opgenomen in het huidige Gelijkekansendecreet?

Mevrouw Kathleen Helsen: Wat bedoelen we met sociale mix? School in zicht heeft ons vorige week gezegd dat het sociaal-economische verschil veel zwaarder weegt dan het verschil allochtoon/autochtoon of het verschil Nederlandstalig/anderstalig. Dat baart hen meer zorgen. Die mix is veel belangrijker. We hebben het over witte en zwarte scholen en denken meteen aan autochtonen/allochtonen, in de buurt wonend/niet in de buurt wonend. Maar het sociaal-economische element is voor hen het doorslaggevende. Daar moeten we in onze ruimtelijke ordening en huisvesting rekening mee houden.

Wat willen we in Vlaanderen? Maken we een mix in de scholen, ook al ziet de buurt er anders uit? Willen we onderwijs dat aansluit bij de buurt? We moeten daarover nadenken. Kunnen we dat sturen? Wat is het effect daarvan? Welk effect willen we bereiken?

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Ja, ik was nog niet klaar.

Ik heb nog een bijkomende vraag. School in zicht kan niet worden voortgezet om financiële redenen, maar ook omdat het capaciteitstekort dreigde. De inschrijvingsregels hebben ervoor gezorgd dat enkele scholen al vol zaten met broers en zussen zodat kansrijke kinderen zelfs niet meer konden inschrijven in een concentratieschool en op de wachtlijst kwamen. Dat is absurd. Ze drongen erop aan om de capaciteit niet uit te breiden in de wijken met wachtlijsten, maar in de andere buurten. De wachtlijsten vind je in Antwerpen bijvoorbeeld niet in Zurenborg met de blanke kansrijke scholen, maar wel in Borgerhout en Antwerpen-Noord. Er is altijd onduidelijkheid geweest over de gerichte uitbreiding en wat u daarmee bedoelt.

Dat zit impliciet in mijn laatste vraag waar u niet op hebt geantwoord. Wordt de sociale mix bij de noodzakelijke capaciteitsuitbreiding in deze wijken ingebouwd of versterkt?

Minister Pascal Smet: Ik wil daar nog geen antwoord op geven. Ik heb van de stad Antwerpen nog geen zicht op de capaciteitsnoden. We krijgen daar nu min of meer zicht op. Het is voor de komende dagen. Dat moeten we op dat moment nog bekijken. Het zal ook een kwestie zijn: waar kunnen we dat doen? We zullen wel niet te veel keuze hebben. Op dit

moment is het in Antwerpen alle hens aan dek. We moeten er vooral voor zorgen dat kinderen een school hebben. Als dat lukt, hebben we al goed gewerkt. Dan spreek ik nog niet over de vrije keuze. Die zal niet altijd evident zijn.

Er is nog een derde probleem met School in zicht: in Brussel heeft men de inschrijving in één keer laten gebeuren. Zo konden de Nederlandstalige ouders niet gegroepeerd inschrijven, want ze wisten niet meer waar nog voldoende plaats was om samen in te schrijven.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Samen inschrijven doen ze niet.

Minister Pascal Smet: In Brussel is dat wel gebeurd. Hetzelfde geldt voor de GOK. School in zicht kon dus in Brussel niet lukken, want om te slagen moet je de capaciteit kennen. Dat is nodig om als Nederlandstalige met voorrang te kunnen inschrijven.

Ik hoor uw pleidooi en houd er rekening mee. Uw pleidooi komt neer op social engineering en de maakbaarheid van de samenleving. Als sociaaldemocraat ben ik blij dat u daarvoor pleit en ik geloof ook dat het kan. Maar men moet goed beseffen wat dat betekent: dat veronderstelt een dwingender ingrijpen van de overheid.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Dat laatste is niet noodzakelijk zo. Ik denk dat er systemen bestaan, onder meer in de VS, waarbij men toch nog een vrije schoolkeuze heeft maar tegelijkertijd een inschrijvingsbeleid volgens een aantal criteria voert. Om dat te waarderen moet men geen sociaaldemocraat zijn.

Minister Pascal Smet: Maar daar moet men dan wel betalen hé. En ook daar bestaan er op lokaal niveau verlichte geesten die sociaaldemocraten zijn.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Als sociaaldemocraat geloof ik in de maakbaarheid van de samenleving en hebt u mijn steun. We hebben de afgelopen 30 jaar wel maatregelen genomen, maar we hebben de regie overgelaten aan het lokale niveau. Het valt niet te ontkennen dat er lovenswaardige projecten zijn uitgebouwd. Maar we moeten verder kijken dan de onderwijssector; de hele samenleving moet erbij worden betrokken en niet enkel de minister van Onderwijs. We moeten daarover eens grondig debatteren.

Mevrouw Veerle Heeren: Ik heb echt de indruk dat de minister al een kader heeft. Ik heb de indruk dat hij de zaak al heeft voorbereid.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Ik neem toch een beetje afstand van dit optimistische, sociaaldemocratische maakbaarheidsverhaal. Het mooie aan School in zicht is wel dat het van onderuit is opgestart en veel in beweging kan brengen. Dat lijkt me de toekomst. We kunnen van bovenaf proberen om wijken te creëren en de huisvesting te sturen.

Minister Pascal Smet: School in zicht is een prachtig voorbeeld van social engineering.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Maar wel van onderuit, dat is toch belangrijk om te benadrukken.

Minister Pascal Smet: Het doet er niet toe of het van onderuit of van bovenaf gebeurt, als het maar gebeurt.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■